

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ВИМІР ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

© 2025 СУХЕЦЬКА К. В., НОВАК І. М., ПІТЕЛЬ Н. Я.

УДК 338.43:330.322:339.5(477)
JEL Classification: Q14; F14; E22; F21; Q17

**Суhecька К. В., Новак І. М., Пітель Н. Я. Інвестиційний вимір експортно-імпоротної діяльності
аграрної галузі України**

У статті здійснено ґрунтовне дослідження інвестиційного забезпечення експортно-імпоротної діяльності аграрної галузі України як одного з ключових чинників його конкурентоспроможності та стабільного розвитку. Обґрунтовано, що інвестиції відіграють не лише роль джерела фінансових ресурсів, а й виступають стратегічним інструментом модернізації виробничої інфраструктури, посилення експортної спроможності підприємств та інтеграції галузі до глобальних ланцюгів доданої вартості. Метою статті є аналіз інвестиційного забезпечення аграрної галузі України в контексті його експортно-імпоротної діяльності й оцінка впливу іноземних інвестицій на розвиток зовнішньоторговельного потенціалу. На основі аналізу статистичних даних за 2014–2024 рр. з'ясовано, що аграрна галузь зберігає статус стабільного нетто-експортера, незважаючи на кризові явища, пов'язані з військовою агресією та глобальною продовольчою нестабільністю. Експорт агропродукції зріс із 16,7 млрд дол. США у 2014 р. до 24,7 млрд дол. США у 2024 р., імпорт – із 6,0 до 7,6 млрд дол. США. Пік позитивного торговельного сальдо було досягнуто у 2021 р. – 19,96 млрд дол. США. Аналіз динаміки ПІІ засвідчив зниження до 474,8 млн дол. у 2016 р. та поступове зростання до 2561,1 млн дол. у 2024 р., що свідчить про відновлення довіри іноземних партнерів. Застосування PESTLE-аналізу дозволило охарактеризувати політичні, економічні, соціальні, технологічні, правові й екологічні фактори, що впливають на інвестиційне середовище. Серед ключових бар'єрів – нестабільність нормативно-правової бази, воєнні ризики, слабка логістична інфраструктура, висока вартість кредитних ресурсів, обмежений доступ до сучасних технологій. Виокремлено п'ять пріоритетних напрямів інвестування: технологічні інновації (точне землеробство, автоматизація), розвиток логістики та іригаційних систем, оновлення техніки, професійна підготовка кадрів, розширення фінансових механізмів. Особливу увагу приділено структурі країн-інвесторів: Кіпр, Данія та Німеччина стабільно зберігають присутність у п'ятірці найбільших джерел надходження капіталу. У висновках підкреслено, що інвестиції сприяють формуванню стійкої експортно-орієнтованої моделі аграрного розвитку, а подальше зростання експортного потенціалу України напряму залежатиме від ефективності реалізованих інвестпроектів, підтримки з боку держави та міжнародної спільноти. Перспективами подальших досліджень є кількісна оцінка впливу інвестицій на експортну динаміку, моделювання оптимальної структури інвестування та розробка стратегій післявоєнного відновлення агропромислового комплексу.

Ключові слова: інвестиції, експортно-імпортна діяльність, зовнішня торгівля, аграрна галузь, зовнішньоекономічна діяльність, конкурентоспроможність.

Рис.: 5. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 17.

Суhecька Крістіна Вікторівна – доктор філософії з менеджменту, викладач-стажист кафедри менеджменту, Уманський національний університет (вул. Інститутська, 1, Умань, 20301, Україна)

E-mail: suheckaakristina@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5993-0542>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/MCK-0752-2025>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=58164415100>

Новак Інна Миколаївна – доктор економічних наук, професор, декан факультету менеджменту, Уманський національний університет садівництва (вул. Інститутська, 1, Умань, 20305, Україна)

E-mail: novakinnam@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1146-6861>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/G-1942-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57006230400>

Пітель Ніна Якимівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, Уманський національний університет (вул. Інститутська, 1, Умань, 20301, Україна)

E-mail: pitelnina@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5320-1522>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/I-3007-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57207844631>

**Sukhetskya K. V., Novak I. M., Pitel N. Ya. The Investment Dimension of Export-Import Activities
in Ukraine's Agricultural Sector**

The article provides a comprehensive study of the investment support for Ukraine's agricultural sector in terms of its export and import activities, as one of the key factors of its competitiveness and sustainable development. It is substantiated that investments play not only the role of a source of financial resources but also act as a strategic tool for modernizing production infrastructure, enhancing the export capacity of enterprises, and integrating the sector into global value chains. The aim of the article is to analyze the investment support of Ukraine's agricultural sector in the context of its export-import activities and to evaluate the impact of foreign investments on the development of its foreign trade potential. Based on the analysis of statistical data from 2014 to 2024, it was found that the agricultural sector retains its status as a stable net exporter, despite crises associated with military aggression and global food instability. Agricultural exports increased from USD 16.7 billion in 2014 to USD 24.7 billion in 2024, while imports grew from USD 6.0 billion to USD 7.6 billion. The peak of the positive trade balance was reached in 2021, comprising USD 19.96 billion. Analysis of FDI dynamics showed a drop to USD 474.8 million in 2016 and a gradual rise to USD 2561.1 million in 2024, reflecting the restoration of foreign partners' confidence. Conducting a PESTLE analysis allowed for the characterization of political, economic, social, technological, legal, and environmental factors affecting the investment environment. Key barriers include the instability of the regulatory framework, military risks, weak logistics infrastructure, high cost of credit resources, and limited access to modern technologies. Five priority investment areas have been identified: technological innovations (precision farming, automation), development of logistics and irrigation systems, equipment renewal, professional training of staff, and the expansion of financial mechanisms. Particular attention is paid to the structure of investor countries: Cyprus, Denmark, and Germany consistently remain among the top five sources of capital inflows. The conclusions highlight that investments contribute to the development of a sustainable export-oriented model of agricultural growth, and the further expansion of Ukraine's export potential will directly depend on the effectiveness of implemented investment projects, as well as support from the State and the international community. Prospects for further research include a quantitative assessment of the impact of investments on export dynamics, modeling the optimal investment structure, and developing post-war recovery strategies for the agro-industrial complex.

Keywords: investments, export-import activities, foreign trade, agricultural sector, foreign economic activity, competitiveness.

Fig.: 5. Tabl.: 1. Bibl.: 17.

Sukhetskya Kristina V. – Doctor of Philosophy (Management), Lecturer trainee of the Department of Management, Uman National University (1 Instytutska Str., Uman, 20301, Ukraine)

E-mail: suheckaakristina@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5993-0542>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/MCK-0752-2025>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=58164415100>

Novak Inna M. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Dean of the Faculty of Management, Uman National University of Horticulture (1 Instytutska Str., Uman, 20305, Ukraine)

E-mail: novakinnam@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1146-6861>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/G-1942-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57006230400>

Pitel Nina Ya. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management, Uman National University (1 Instytutska Str., Uman, 20301, Ukraine)

E-mail: pitelnina@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5320-1522>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/I-3007-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57207844631>

Аграрна галузь України посідає ключове місце у забезпеченні сталого економічного розвитку держави, виступаючи важливою складовою національної продовольчої безпеки та джерелом формування експортного потенціалу країни.

Завдяки високому природно-ресурсному потенціалу аграрна галузь залишається одним із основних драйверів економіки, здатним генерувати валютні надходження та сприяти інтеграції України у світову торгівлю.

Однак питання підвищення виробничих потужностей агропідприємств і розвитку їх експортної активності є надзвичайно складним і залежить від широкого спектра факторів. Як правило, на зо-

внішній ринок виходять ті виробники, які мають доступ до належного обсягу ресурсів – фінансових, матеріально-технічних, інформаційних і трудових.

Наявність таких ресурсів, своєю чергою, значною мірою визначається здатністю підприємства залучати інвестиції. Практика показує, що підприємства з іноземною часткою у капіталі або ті, що залучають зовнішнє фінансування, демонструють вищий рівень конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку.

Теоретичні та прикладні аспекти інвестиційної діяльності, що мають суттєве значення для експортно-імпоротної діяльності аграрної галузі, були предметом дослідження багатьох науковців як українських, так і зарубіжних.

Згідно з Мрочек Р., Кіфоренко О. та Олех І., інвестиції в аграрній галузі не лише підвищують його виробничий потенціал, а і є одним із найбільш ефективних засобів подолання бідності та голоду, що прямо впливає на здатність галузі виконувати експортно-імпорتنі функції [1].

Також, як зазначено в дослідженні Мудрака Р. П. та ін., Україна є не лише активним гравцем у глобальних ланцюгах доданої вартості, а й стабільним нетто-експортером агропродовольчих товарів – із позитивним сальдо, що стабільно зростає [2].

Своєю чергою, Миценко В. та ін. кажуть: «Інвестиції виступають ключовим інструментом активізації зовнішньоекономічної діяльності та важливим чинником забезпечення конкурентоспроможності національного аграрного виробництва на світових ринках» [3].

Як зазначає Шабанов В. А. та ін.: «Інвестиційна діяльність є важливою умовою ефективного функціонування та розвитку сільськогосподарської економіки, що чітко підкреслює роль інвестицій в забезпеченні зовнішніх торговельних можливостей АПК» [4].

Важливо зазначити, що інвестиції у виробництво й інфраструктуру аграрної галузі дозволяють покращити використання експортного потенціалу, що, за Щербаком Д. А., Смесовою В. А. та Яськовою Є. О., є надважливим для підтримки економічної стабільності держави [5; 6].

Водночас питання інвестиційного забезпечення аграрної галузі України в контексті його експортно-імпоротної діяльності потребує подальшого дослідження. Зокрема, актуальними залишаються аспекти ефективності іноземних інвестицій у зростанні зовнішньоторговельного потенціалу, впливу інвестицій на інтеграцію до глобальних ланцюгів доданої вартості, а також формування сприятливого інституційного середовища для залучення капіталу. Саме ці аспекти визначають доцільність поглиблення наукових напрацювань у зазначеному напрямі.

Таким чином, **метою** статті є аналіз інвестиційного забезпечення аграрної галузі України в контексті його експортно-імпоротної діяльності та оцінка впливу іноземних інвестицій на розвиток зовнішньоторговельного потенціалу.

Стан економіки аграрної галузі значною мірою відображається через динаміку інвестиційних процесів, які виступають своєрідним індикатором рівня довіри та загального економічного клімату в країні. Інвестиційна активність у сільському господарстві є не лише наслідком внутрішніх економічних умов, а й важливим чинником, що визначає

подальший розвиток експортного потенціалу та інтеграцію аграрної галузі у міжнародні ринки [7]. Саме тому аналіз інвестиційної складової дозволяє отримати комплексну оцінку функціонування аграрної галузі та виявити критичні обмеження для його зростання.

Так, Ткаченко С. Є. у своїх наукових дослідженнях виокремлює основні чинники, що стримують інвестиційну активність як вітчизняних, так і іноземних інвесторів у аграрній галузі України [8]:

- ✦ нестабільність і непередбачуваність нормативно-правової бази;
- ✦ коливання курсу національної валюти та її знецінення;
- ✦ обмежена платоспроможність населення і державних суб'єктів господарювання;
- ✦ високий рівень кредитних відсоткових ставок;
- ✦ податкова система з частими змінами та недоліками в механізмах адміністрування;
- ✦ відсутність ефективних ринкових інструментів, які б збалансовували цінові відносини між ключовими учасниками аграрного ринку;
- ✦ скорочення прибутків українських виробників унаслідок зростаючого обсягу імпорту сільськогосподарської продукції;
- ✦ незавершеність інституційних реформ у сільському господарстві;
- ✦ недостатня захищеність капіталовкладень і прав інвесторів тощо.

Перелічені чинники свідчать про наявність системних бар'єрів, що формують складне інвестиційне середовище аграрної галузі України. Для більш структурованої оцінки цих умов доцільним є використання PESTLE-аналізу, який дозволяє розглянути політичні, економічні, соціальні, технологічні, правові та екологічні аспекти, що впливають на інвестиційну привабливість галузі (рис. 1).

Аналіз політичних, економічних, соціальних, технологічних, правових та екологічних чинників свідчить, що інвестиційне середовище аграрної галузі України характеризується поєднанням значних ризиків і потенційних можливостей. З одного боку, нестабільність економіки, воєнно-політична ситуація, недосконалість правового поля та технологічна відстаість малих господарств стримують активність інвесторів. З іншого – наявність високого експортного потенціалу, зростаючий попит на органічну продукцію, глобальна потреба в продовольчій безпеці та зацікавленість у «зелених» інвестиціях створюють перспективи для розвитку.

Р (Політичні)	➔ Військово-політична ситуація, що ускладнює логістику та збільшує ризики для інвесторів; ➔ Участь України в міжнародних ініціативах; ➔ Державна політика стимулювання аграрного експорту
Е (Економічні)	➔ Нестабільність економіки, валютні коливання, інфляція; ➔ Залежність від міжнародного фінансування; ➔ Високий експортний потенціал
С (Соціальні)	➔ Міграція трудових ресурсів з сільської місцевості; ➔ Попит на органічну продукцію; ➔ Зростаюча потреба в продовольчій безпеці в глобальному масштабі
Т (Технологічні)	➔ Розвиток аграрних технологій; ➔ Недостатній рівень технологічної модернізації малих фермерських господарств
Л (Правові)	➔ Митні та податкові правила, що впливають на імпорту/експорт; ➔ Врегулювання питань сертифікації та стандартів якості; ➔ Земельна реформа та обмеження в ринку землі
Е (Екологічні)	➔ Вплив змін клімату; ➔ Екологічне навантаження від військових дій; ➔ Вимоги до екологічної відповідальності; ➔ Збільшення інтересу до інвестицій у зелені проєкти та відновлювану енергетику

Рис. 1. PESTLE-аналіз інвестиційного середовища аграрної галузі України

Джерело: систематизовано та доповнено автором [8].

Окрім загальних макроекономічних і політичних чинників, виявлених під час PESTLE-аналізу, аграрна галузь України стикається з конкретними бар'єрами, що безпосередньо ускладнюють його присутність на світових ринках (рис. 2).

Наведені перешкоди на рис. 2 свідчать, що вихід української аграрної галузі на світові ринки супроводжується як внутрішніми, так і зовнішніми викликами. Логістичні обмеження, блокування портів і зростання вартості транспортування істотно знижують конкурентоспроможність української продукції. Низька ціна на зернові, втрата традиційних ринків збуту та посилення глобальної продовольчої нестабільності підкреслюють необхідність диверсифікації експортних напрямів, удосконалення транспортної інфраструктури та державної підтримки експортерів для збереження позицій України у міжнародній аграрній торгівлі.

Наступним важливим кроком дослідження є аналіз динаміки експорту й імпорту продукції

аграрної галузі України за 2014–2024 рр., що дозволяє оцінити зміни зовнішньоторговельних потоків, визначити ключові тенденції у формуванні сальдо та виявити періоди найбільшого зростання чи спаду (табл. 1).

Як можемо побачити з табл. 1, впродовж 2014–2024 рр. експорт продукції аграрної галузі України демонстрував переважно позитивну динаміку, незважаючи на окремі періоди скорочення. Після зниження обсягів у 2015 р. на 12,63% відбулося стабільне зростання, яке досягло піку у 2021 р. (+24,93%), коли експорт склав 27,7 млрд дол. США. У 2022–2023 рр. спостерігалось помітне зменшення показників (на 15,59% та 5,86% відповідно), що було зумовлено війсьними діями, ускладненням логістики та блокуванням портів. Проте вже у 2024 р. експорт зріс на 12,09%, досягнувши 24,68 млрд дол. США.

Імпорт аграрної продукції протягом аналізованого періоду зростав більш рівномірно, але з 2014 по 2021 рр. він збільшився понад у 1,2 разу. У 2022 р. зафіксовано зниження імпорту на 22,02%, що свідчить про скорочення внутрішнього попиту

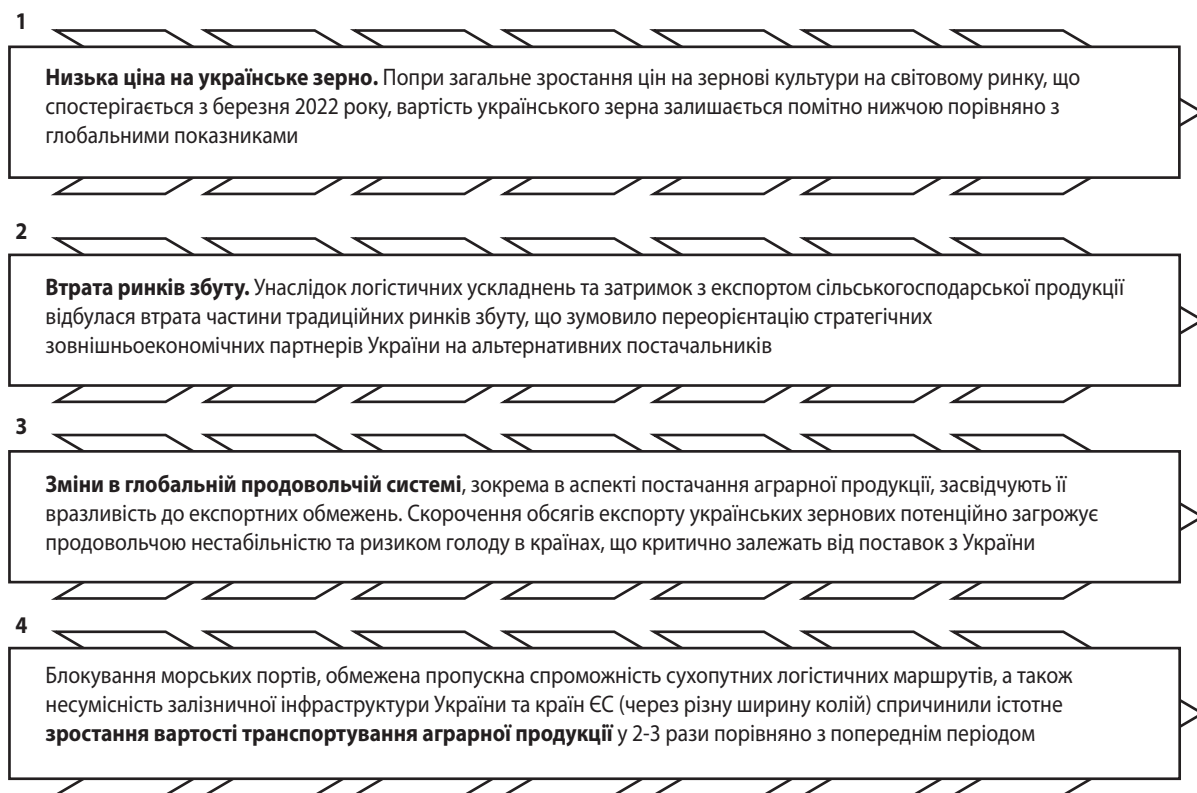

Рис. 2. Перешкоди аграрної галузі України при виході на світові ринки

Джерело: сформовано автором на основі [9].

Таблиця 1

Експорт та імпорт продукції аграрної галузі України за 2014–2024 рр., млн дол. США

Рік	Експорт		Імпорт		Сальдо
	млн дол. США	% до попереднього року	млн дол. США	% до попереднього року	
2014	16668,95	-	6059,26	-	10609,70
2015	14563,14	-12,63%	3484,43	-42,49%	11078,71
2016	15281,80	4,93%	3891,07	11,67%	11390,74
2017	17756,85	16,20%	4301,21	10,54%	13455,65
2018	18611,81	4,81%	5055,46	17,54%	13556,35
2019	22144,18	18,98%	5736,03	13,46%	16408,15
2020	22179,35	0,16%	6498,34	13,29%	15681,02
2021	27708,93	24,93%	7746,97	19,21%	19961,96
2022	23389,96	-15,59	6041,13	-22,02%	17348,83
2023	22020,10	-5,86%	6962,79	15,26%	15057,31
2024	24683,34	12,09	7643,55	9,78%	17039,79

Джерело: складено автором на основі [10].

на імпортовані товари або про логістичні обмеження. У 2023 році імпорт знову зріс, досягнувши 7,64 млрд дол. США у 2024 р.

Показник сальдо зовнішньоторговельного балансу залишається позитивним протягом усього

періоду, що свідчить про експортно-орієнтовану модель аграрної галузі. Найвище сальдо зафіксовано у 2021 р. (19,96 млрд дол. США), а у 2023 р. воно зменшилося до 15,05 млрд дол. США, але в 2024 р. знову зросло до 17,04 млрд дол. США.

З цього можемо зробити висновок, що Україна зберігає статус нетто-експортера аграрної продукції з вагомим позитивним сальдо зовнішньоторговельного балансу. Незважаючи на всі виклики, аграрна галузь демонструє значний експортний потенціал і здатність до відновлення.

Аналіз динаміки зовнішньої торгівлі аграрною продукцією дозволяє оцінити експортно-імпортний потенціал, однак для комплексної характеристики інвестиційного середовища необхідно розглянути й обсяги прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у галузь. Адже інвестиційна активність є одним із ключових чинників забезпечення конкурентоспроможності аграрної галузі в умовах відкритої економіки, важливим є аналіз динаміки та масштабів надходження ПІІ до

національної економіки в цілому. Рівень інвестування визначає не лише технічну модернізацію виробництва, а й формує потенціал для розширення експортно-орієнтованих агропромислових потужностей, адаптації до вимог міжнародних ринків, а також підвищення загальної ефективності зовнішньоекономічної діяльності.

У цьому контексті доцільним є дослідження загальної динаміки ПІІ в Україну як індикатора довіри міжнародних партнерів та інвесторів, що безпосередньо впливає на перспективи розвитку аграрного експорту та імпорту.

Таким чином, наступним етапом дослідження є аналіз змін у надходженні ПІІ за 2015–2024 рр., що відображає рівень зацікавленості іноземного капіталу в розвитку українського аграрного ринку (рис. 3).

Млн дол. США

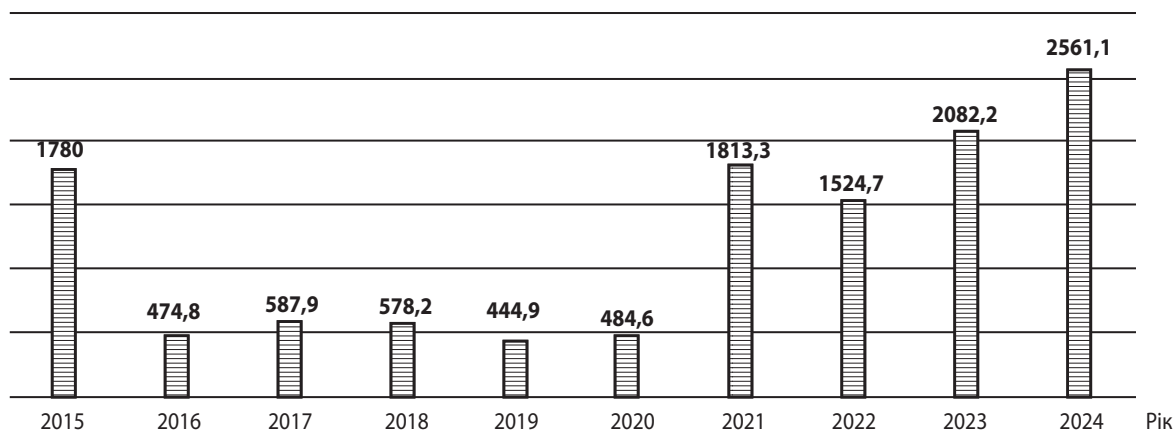

Рис. 3. Прямі іноземні інвестиції в Україну (інструменти участі в капіталі), сільське, лісове та рибне господарство за 2015–2024 рр., млн дол. США

Джерело: складено автором на основі [11].

Отже, аналіз динаміки прямих іноземних інвестицій в Україну у 2015–2024 роках свідчить про наявність суттєвих коливань обсягів надходжень капіталу, що зумовлені як внутрішніми економічно-політичними чинниками, так і зовнішньою геополітичною ситуацією. У 2015 році спостерігався найвищий за десятиліття обсяг інвестицій – 1780 млн дол. США, що, ймовірно, було пов'язано зі спробами стабілізації після кризи 2014 року. Проте вже у 2016 році обсяги різко скоротилися понад у 3,7 разу, до 474,8 млн дол., що відображає втрату інвесторської впевненості.

Протягом 2017–2020 років рівень інвестицій залишався відносно стабільним, хоча й невисоким, коливаючись у межах 444,9–587,9 млн дол., що вказує на уповільнений темп економічного відновлення та недостатній рівень реформ для залучення капіталу. Значне зростання відбулося у 2021 році – до 1813,3 млн дол., що, ймовірно, свідчить про

пожвавлення економічної активності та зростання довіри іноземних партнерів напередодні повномасштабної війни.

Попри складну безпекову ситуацію після 2022 року, обсяги інвестицій залишаються високими: 1524,7 млн дол. у 2022 році, 2082,2 млн дол. у 2023 році та 2561,1 млн дол. у 2024 році. Така позитивна динаміка свідчить про стійкий інтерес міжнародних інвесторів до українського ринку, зокрема в контексті очікуваної післявоєнної відбудови, участі міжнародних партнерів у проектах реконструкції, а також посилення інституційної підтримки з боку ЄС і міжнародних фінансових організацій.

Загалом спостерігається тенденція до поступового відновлення та зростання обсягів прямих іноземних інвестицій, що є позитивним сигналом для макроекономічної стабільності та подальшого

економічного розвитку України. Водночас збереження довготривалої позитивної динаміки інвестицій потребує підвищення рівня правової визначеності, покращення інвестиційного клімату та забезпечення безпеки капіталовкладень.

У цьому контексті особливої уваги заслуговує оцінка наслідків війни для аграрної галузі в Україні, оскільки саме він традиційно виступає одним із провідних напрямів зовнішньоекономічної діяльності. Як зазначено у звіті Київської школи економіки (KSE), загальна сума збитків аграрної галузі охоплює не лише втрати у рослинництві та тваринництві, а й втрати, пов'язані зі зниженням експортної активності, зростанням виробничих витрат і потребою у реінвестуванні для

відновлення сільськогосподарських земель [12]. Усе це прямо впливає на інвестиційну привабливість галузі, формуючи нові виклики для стабілізації і розвитку експортно-орієнтованих аграрних підприємств. Отже, довготривала ефективність зовнішньоторговельної діяльності аграрної галузі на пряму залежатиме від здатності держави та бізнесу забезпечити сприятливі умови для відновлення, залучення інвестицій і структурної трансформації.

З огляду на викладене, доцільним є аналіз географічної структури надходжень іноземного капіталу в аграрну галузь України, що дозволить оцінити, які саме країни залишаються стратегічними інвесторами, а також виявити динаміку змін у міжнародному партнерстві протягом досліджуваного періоду (рис. 4).

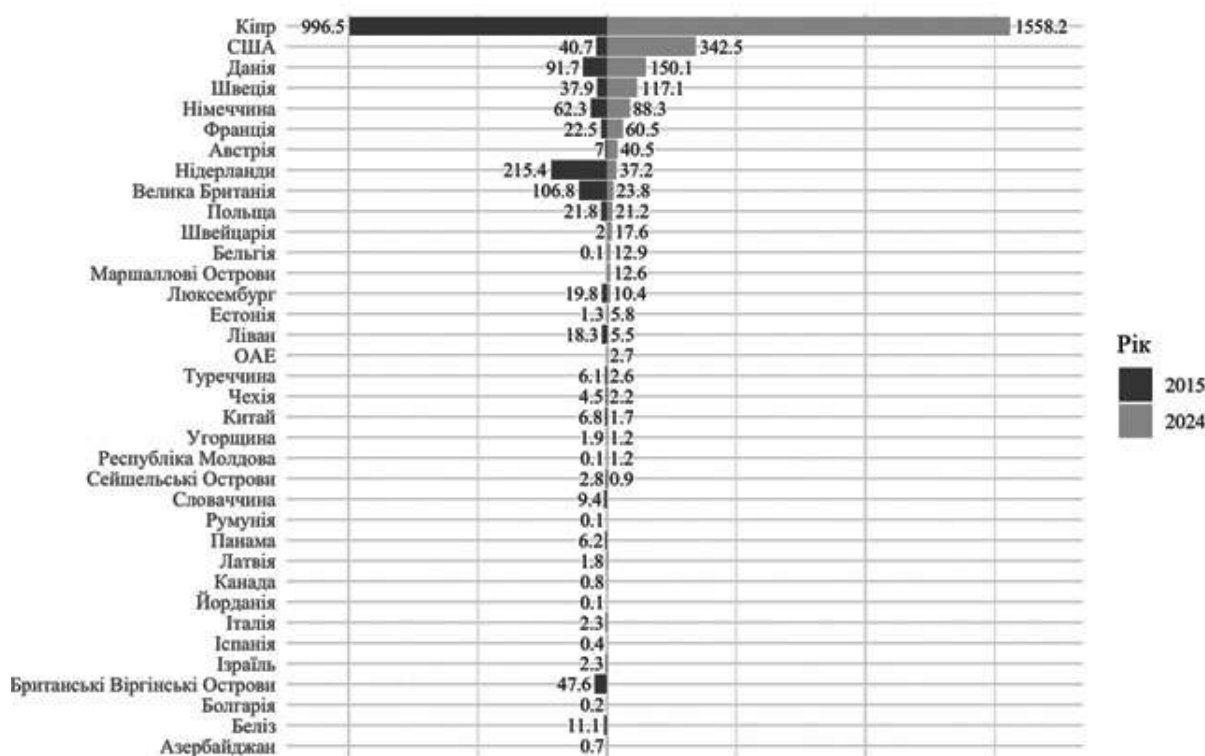

Рис. 4. Порівняння обсягів прямих іноземних інвестицій в Україну за 2015 та 2024 роки

Джерело: побудовано автором на основі статистичних даних (НБУ) за допомогою програми RStudio [11; 13].

Загалом на рис. 4 простежується як зростання загального рівня інвестиційної активності, так і зміщення акцентів у структурі країн-інвесторів.

Так, можемо побачити, що незмінним лідером обох періодів залишається Кіпр, обсяг інвестицій з якого зріс із 996,5 млн дол. США у 2015 році до 1558,2 млн дол. США у 2024 році, що становить збільшення у 1,56 разу. Також найбільш динамічне зростання демонструють США, які наростили обсяги інвестування з 40,7 до 342,5 млн дол. США, тобто у 8,4 разу. Інвестиції з Данії також зросли – з 91,7 до 150,1 млн дол. США, що відповідає зростан-

ню у 1,64 разу. Це може бути зумовлено податковими перевагами та специфікою корпоративного структурування.

Отже, порівнявши списки країн за обсягом інвестицій в аграрну галузь України у 2015 та 2024 роках, ми бачимо, що трьома найбільшими інвесторами у 2015 році були Кіпр, Нідерланди та Велика Британія (у порядку спадання), а у 2022 році – Кіпр, США та Данія (у порядку спадання). Тобто перелік трьох найбільших інвесторів у зазначені роки певною мірою різниться.

Водночас, якщо ми розширимо список до п'яти, то «картина» буде не такою вже й відмінною, тобто п'ятьма найбільшими інвесторами в економіку України у 2015 році були Кіпр, Нідерланди, Велика Британія, Данія та Німеччина, а у 2024 році – Кіпр, США, Данія, Швеція та Німеччина. Так, Кіпр, Данія та Німеччина входили до п'ятірки провідних інвесторів в обидва роки, що підтверджує їхню тривалу присутність на інвестиційному полі аграрної га-

лузі. Ця тенденція є показовою з огляду на тісний взаємозв'язок інвестиційної активності з розвитком експортно-імпортного потенціалу галузі.

У цьому контексті важливо визначити ключові напрями, у які спрямовуються інвестиції, адже саме вони формують передумови для зміцнення позицій України на міжнародних аграрних ринках (рис. 5).

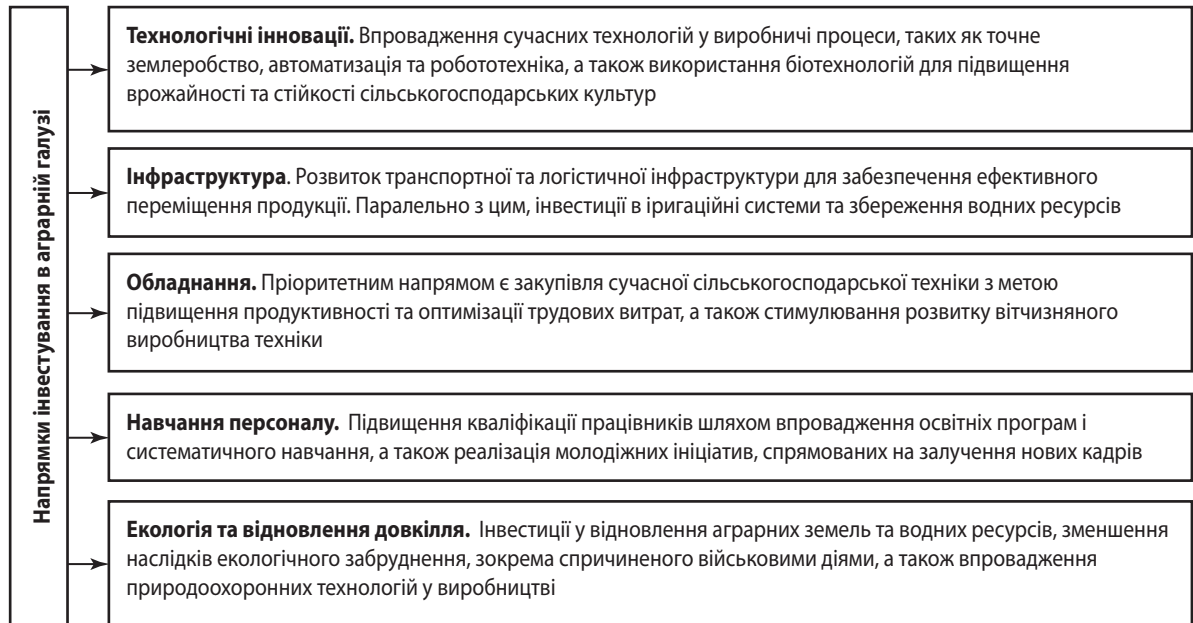

Рис. 5. Ключові напрями інвестування в аграрній галузі

Джерело: побудовано автором на основі [14].

Як підсумок, наведені ключові напрями інвестування відображають системну потребу у комплексному розвитку аграрної галузі, який одночасно орієнтований на внутрішню модернізацію та зовнішню економічну інтеграцію. Впровадження інноваційних технологій, модернізація інфраструктури, оновлення матеріально-технічної бази та розвиток людського капіталу стане можливим завдяки розвитку інструментів фінансового ринку.

Своєю чергою, підтримка аграрного бізнесу та інтеграція дрібних виробників у логістичні й торгові ланцюги сприяють зміцненню позицій України на міжнародних ринках.

Як приклад успішного залучення іноземних інвестицій в аграрний сектор України варто зазначити діяльність компаній Syngenta, Bayer та національного лідера Eridon. Syngenta як одного зі світових лідерів у виробництві засобів захисту рослин і насіння, що активно інвестує в розвиток логістичної інфраструктури в Україні, науково-технологічні розробки (близько 1,3 млрд дол. США) та надає гуманітарну підтримку агра-

ріям у складних умовах [15]. Bayer інвестував понад 60 млн євро у створення і розширення заводу з виробництва кукурудзяного насіння в Житомирській області [16], що стало одним із найбільших виробничих майданчиків у Східній Європі, забезпечуючи значний внесок у місцеві бюджети та соціальні програми. Українська компанія Eridon, що контролює великий земельний банк та має власні насінневі заводи, інвестує у впровадження інноваційних технологій, зокрема у створення роботизованої ферми, а також розширює агровиробництво та інфраструктуру [17].

Фінансово-кредитні інструменти, що підтримують ці інвестиції, включають великі кредити від міжнародних банків, грантові програми USAID, державні субсидії (зокрема програми часткового фінансування «5-7-9 %»), а також механізми аграрних розписок і страхування експорту. Такі комплексні підходи сприяють модернізації галузі, підвищенню її ефективності та інтеграції у світові аграрні ринки.

Таким чином, інвестиції не лише стимулюють економічне зростання сільського господарства, а

й відіграють ключову роль у формуванні стійкої експортно-орієнтованої моделі розвитку аграрної галузі, що є визначальним чинником конкурентоспроможності країни в умовах глобалізованої економіки.

ВИСНОВКИ

Інвестиційна діяльність є одним із ключових чинників забезпечення конкурентоспроможності та зовнішньоекономічної стійкості аграрної галузі України. Впродовж досліджуваного періоду аграрна галузь зберігав статус нетто-експортера з переважно позитивною динамікою експортного сальдо, що підтверджує її вагомий потенціал у формуванні валютних надходжень і підтриманні макроекономічної стабільності. Однак розвиток експортно-орієнтованої моделі у сільському господарстві значною мірою залежить від здатності залучати внутрішні та зовнішні інвестиції.

Результати аналізу динаміки та структури прямих іноземних інвестицій засвідчили змінну активність міжнародного капіталу, чутливу до внутрішньоекономічної ситуації та зовнішніх викликів. Попри військові дії, геополітичну нестабільність і логістичні обмеження, впродовж останніх років спостерігається тенденція до відновлення інвестиційної привабливості аграрної галузі. Це свідчить про збереження стратегічного інтересу іноземних партнерів та очікування активної участі в післявоєнному відновленні економіки України.

Таким чином, інвестиції в аграрну галузь України є не лише фінансовим ресурсом, а й інструментом стратегічної трансформації, здатним забезпечити структурну модернізацію, зростання експортної спроможності та інтеграцію у глобальні ланцюги доданої вартості. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Мрочек Р., Кіфоренко О., Олех І. Інвестиції країн-членів Європейського Союзу в аграрний сектор України та їхній вплив на його конкурентоспроможність. *European Research Studies Journal*. 2024. Т. XXVII. № 3. С. 797–809. DOI: 10.35808/ersj/3465
2. Мудрак Р. П., Грабек Я. А. Глобальні ланцюги вартості у виробництві продовольства та місце України в них. *Збірника наукових праць Уманського національного університету*. 2023. № 103 (2). С. 16–29. DOI: 10.32782/2415-8240-2023-103-2-16-29
3. Mytsenko V., Babets I., Mytsenko I., Sokolovska O., Nasyaiko D. Global value chains and their impact on Ukraine's agro-industrial complex. *Ekonomika APK*. 2024. Vol. 31 (4). P. 33–43. DOI: <https://doi.org/10.32317/ekon.apk/4.2024.33>

4. Shabanov V. L., Vasilchenko M. Y., Derunova E. A., Potapov A. P. Formation of an Export-Oriented Agricultural Economy and Regional Open Innovations. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*. 2021. Vol. 7 (1). DOI: <https://doi.org/10.3390/joitmc7010032>
5. Щербак Д. А. Сучасні тенденції та перспективи інвестування у сферу зерновиробництва України. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 70. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-193>
6. Смесова В. Л., Яськов Є. О. Інвестиційна привабливість економіки України: сучасний стан та рейтингове оцінювання. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-66>
7. Однорог М. А. Особливості інвестиційної діяльності в аграрному секторі. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2015. Вип. 126 (ч. II). С. 108–115.
8. Ткаченко С. Є. Аналіз інвестиційної діяльності в аграрному секторі України, визначення факторів та шляхів її активізації. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 23. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-23-3>
9. Аверчева Н. Економічна оцінка та перспективи інвестиційної привабливості АПК України. *Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 11. С. 154–161.
10. Економічна статистика / Зовнішньоекономічна діяльність / Товарна структура зовнішньої торгівлі України // Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
11. Статистика зовнішнього сектору // Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>
12. Ukraine farm sector indirect losses may reach \$83 bln due to Russian invasion, analysts say // Reuters. URL: <https://www.reuters.com/markets/commodities/ukraine-farm-sector-indirect-losses-may-reach-83-bln-due-russian-invasion-2024-10-03/>
13. RStudio Desktop. URL: <https://posit.co/download/rstudio-desktop/>
14. Ярмоленко В. В. Інвестування у розвиток сільського господарства. *Таврійський науковий вісник. Серія : Економіка*. 2024. Вип. 20. С. 174–181. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.20.20>
15. «Сингента» в Україні. URL: <https://nv.ua/ukr/project/singenta-v-ukrajini-integraciya-agrobiznesu-v-yes-vikoristannya-shi-ta-inshih-peredovih-rishen-50533148.html>
16. Bayer. URL: <https://www.bayer.com/uk/ua/bayer-to-invest-a-total-of-60-million-euros-in-its-ukrainian-seed-production-site>
17. Eridon. URL: <https://www.eridon.ua/vidkrittya-robotizovanoyi-fermi-majbutnogo-lely>

REFERENCES

- Avercheva, N. (2024). Ekonomichna otsinka ta perspektyvy investytsiinoi pryvablyvosti APK Ukrainy [Economic assessment and prospects of investment attractiveness of the agro-industrial complex of Ukraine]. *Ekonomichna nauka. Investytsii: praktyka ta dosvid*, 11, 154–161.
- Bayer. (n.d.). Bayer. Retrieved from <https://www.bayer.com/uk/ua/bayer-to-invest-a-total-of-60-million-euros-in-its-ukrainian-seed-production-site>
- Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. (n.d.). *Ekonomichna statystyka / Zovnishnoekonomichna diialnist / Tovarna struktura zovnishnoi torhivli Ukrainy* [Economic statistics / Foreign economic activity / Commodity structure of foreign trade of Ukraine]. Retrieved from <https://www.ukrstat.gov.ua>
- Eridon. (n.d.). Eridon. Retrieved from <https://www.eridon.ua/vidkrittya-robotizovanoyi-fermi-majbutno-go-lely>
- Mrochek, R., Kiforenko, O., & Olekh, I. (2024). Investytsii krain-chleniv Yevropeiskoho Soiuzu v ahrarnyi sektor Ukrainy ta yikhniy vplyv na yoho konkurentospromozhnist [Investments of the member countries of the European Union in the agricultural sector of Ukraine and their impact on its competitiveness]. *European Research Studies Journal*, XXVII(3), 797–809. <https://doi.org/10.35808/ersj/34652>
- Mudrak, R. P., & Hrabek, Ya. A. (2023). Hlobalni lantsi uhy vartosti u vyrobnytstvi prodovolstva ta mistse Ukrainy v nykh [Global value chains in food production and Ukraine's place in them]. *Zbirnyka naukovykh prats Umanskoho natsionalnoho universytetu*, 103(2), 16–29. <https://doi.org/10.32782/2415-8240-2023-103-2-16-29>
- Mytsenko, V., Babets, I., Mytsenko, I., Sokolovska, O., & Nasypaiko, D. (2024). Global value chains and their impact on Ukraine's agro-industrial complex. *Ekonomika APK*, 31(4), 33–43. <https://doi.org/10.32317/ekon.apk/4.2024.33>
- Natsionalnyi bank Ukrainy. (n.d.). *Statystyka zovnishnoho sektoru* [Statistics of the external sector]. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>
- Odnoroh, M. A. (2015). Osoblyvosti investytsiinoi diialnosti v ahrarnomu sektori [Features of investment activity in the agricultural sector]. *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*, 126(ch. II), 108–115.
- RStudio. (n.d.). RStudio Desktop. Retrieved from <https://posit.co/download/rstudio-desktop/>
- Reuters. (2024, October 3). Ukraine farm sector indirect losses may reach \$83 bln due to Russian invasion, analysts say. Retrieved from <https://www.reuters.com/markets/commodities/ukraine-farm-sector-indirect-losses-may-reach-83-bln-due-russian-invasion-2024-10-03/>
- Shabanov, V. L., Vasilchenko, M. Y., Derunova, E. A., & Potapov, A. P. (2021). Formation of an Export-Oriented Agricultural Economy and Regional Open Innovations. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 7(1). <https://doi.org/10.3390/joitmc7010032>
- Shcherbak, D. A. (2024). Suchasni tendentsii ta perspektyvy investuvannya u sferu zernovyrobnytstva Ukrainy [Current trends and prospects of investment in the grain production sector of Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 70. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-19>
- Smiesova, V. L., & Yaskov, Ye. O. (2024). Investytsiina pryvablyvist ekonomiky ukrainy: suchasnyi stan ta reitynhove otsiniuvannya [Investment attractiveness of the Ukrainian economy: current state and rating assessment]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 64. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-66>
- Synhenta. (n.d.). «Synhenta» v Ukraini [«Syngenta» in Ukraine]. Retrieved from <https://nv.ua/ukr/project/singenta-v-ukrajini-integraciya-agrobiznesu-v-yes-vikoristannya-shi-ta-inshih-peredovih-rishen-50533148.html>
- Tkachenko, S. Ye. (2021). Analiz investytsiinoi diialnosti v ahrarnomu sektori Ukrainy, vyznachennia faktoriv ta shliakhiv yii aktyvizatsii [Analysis of investment activity in the agricultural sector of Ukraine, identification of factors and ways to activate it]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 23. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-23-39>
- Yarmolenko, V. V. (2024). Investuvannya u rozvytok silskoho hospodarstva [Investing in agricultural development]. *Tavriyskyi naukovyi visnyk. Seriya : Ekonomika*, 20, 174–181. <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.20.20>